

Ma. sc. Emine Abdyl

Trafikimi me njerëz në Kosovë dhe mbrojtja e viktimave të trafikimit

Hyrje

Trafikimi me njerëz konsiderohet të jetë një ndër krimet më serioze i cili paraqitet si një formë bashkëkohore e skllavërisë e që atakon me shkeljen më brutale të të drejtave themelore të njeriut, të drejta këto që janë të garantuara si me të drejtën vendore ashtu edhe në atë ndërkombëtare. Trajtimi dhe shqyrtimi i trafikimit me njerëz kërkon një vëmendje të veçantë për shkak të natyrës së saj komplekse dhe njëkohësisht mbetet sfiduese si për organet kompetente të shtetit ashtu edhe për studiuesit e kësaj dukurie kriminale. Edhe përkundër përpjekjeve dhe iniciativave të shumta, që kanë bërë institucionet e Kosovës së bashku me institucionet ndërkombëtare, që veprojnë në vend për vetëdijesimin e shoqërisë, shkalla e këtij fenomeni është e lartë. Trafikimi me njerëz, si krim i organizuar, është problem me përmasa globale. Pavarësisht se në raporte të ndryshme ndërkombëtare veçohen sidomos shtetet transitore dhe me shkallë të lartë të varfërisë si dhe ekonomi të pazhvilluar, megjithatë, trafikimi si dukuri negative shfaqet në forma më të sofistikuar edhe në shtetet e zhvilluara. Gratë dhe fëmijët janë kategoritë më të prekura nga trafikimi me njerëz. Raporte të ndryshme vendore dhe ndërkombëtare i konfirmojnë të dhënat se të dy kategoritë shfrytëzohen për qëllime të ndryshme, respektivisht për shfrytëzime seksuale dhe për kërkim të lëmshës.

Në këtë punim theks të veçantë do t'i kushtojmë parimeve themelore për luftimin e trafikimit me njerëz, parandalimin, ndjekjen penale të trafikuesve me njerëz sipas legjisllacionit penal të Kosovës, viktimave të trafikimit me njerëz, ndihma dhe mbrojtja e viktimave të trafikimit, në mënyrë që të japim një pasqyrë si në aspektin teorik, legjisllativ dhe praktik. Gjatë shtjellimit të kësaj teme kryesisht do të mbështetemi në Kodin Penal të Kosovës, Ligjin për parandalimin dhe luftimin e trafikimit me njerëz dhe mbrojtjen e

viktimize të trafikimit, në akte të ndryshme ndërkombëtare, në të dhënat: e Entit Statistikor të Kosovës, Policisë së Kosovës, prokurorisë dhe gjykatave të Kosovës si dhe burime të tjera plotësuese që shërbejnë për hulumtimin, sa më të denjë të kësaj dukurie negative.

1. Historik i shkurtër i trafikimit me njerëz

Shikuar në aspektin historik, trafikimi me njerëz konsiderohet që fillet e tij t'i ketë qysh në kohët e mëhershme, mirëpo forma dhe mënyra e realizimit të kësaj dukurie kriminale ka evoluar me kalimin e kohës. Ky evoluim ka marrë përmasa më të theksuara në fillim të shekullit XX, mu për këtë arsye, është parë e udhës që të përpilohet një numër i madh akteve ndërkombëtare, nacionale, me qëllim të, parandalimit dhe ndëshkimit të rëndë të kryerësve të veprave penale të trafikimit me njerëz. Mirëpo, në Kanunet tona që për një kohë të gjatë kanë qenë "legjislacion" në vete nuk është paraparë trafikimi me njerëz, ngaqë familjet shqiptare kryesisht kanë bërë një jetë me rregulla konservative, brenda një rrethi të mbyllur vicioz dhe si shoqëri kryesisht nuk kanë qenë të prekur nga raste të tilla.

Vlen të theksohet se, më 25 mars 1807, Parlamenti Britanik miratoi Ligjin mbi Ndalimin e Tregtisë me Skllëvër që përmes rrugëve ligjore të eliminojë tregtinë me skllëvër në ish-Perandorinë Britaneze. Duke e parë rëndësinë e këtij ligji edhe shumë vende të tjera e ndoqën këtë shembull. Mirëpo edhe pse kaluan 206 vjet, pas kësaj ngjarje historike, fatkeqësisht edhe në këtë kohë, shoqëritë ende ballafaqohen me një tjetër formë dhe trajtë të skllavërisë – me trafikimin e njerëzve¹.

Nëse i shikojmë në mënyrë kronologjike, Konventat më të njohura ndërkombëtare, të cilat kanë për qëllim ndalimin dhe ndëshkimin e trafikimit me njerëz janë: Konventa mbi ndalimin e tregtisë me robër të bardhë të vitit 1910², Konventa për ndëshkimin e tregtisë me gra dhe fëmijë të vitit 1921,³ Konventa për ndëshkimin dhe parandalimin e tregtisë me njerëz dhe eksploatimin e tyre për qëllime prostitucioni 1949⁴, Konventa evropiane dhe

¹ OSCE/ Vlerësimi për themelimin e mekanizmave referuese për viktimat e trafikimit me genie njerëzore në Kosovë, tetor 2007, fq. 7.

² Shih: International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic, 4 May 1910, III LNTS 278.

³ Shih: Convention for the Suppression of traffic in Women and children, 30 September 1921, 9 LNTS 415.

⁴ Shih: Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution Others, in force since 25 July 1951, 96 UNTS 271.

protokollet e saj për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirisë së lëvizjes 1966⁵, më vonë një kontribut të rëndësishëm kanë dhënë edhe Deklarata e Budapestit për shëndetin publik dhe trafikimit të qenieve njerëzore 2003⁶, Konventa e Këshillit të Evropës për masat kundër trafikimit me qenie njerëzore 2005⁷, Direktiva e parlamentit evropian dhe e këshillit për parandalimin dhe luftën kundër trafikimit të qenieve njerëzore dhe mbrojtja e viktimave të saj 2011⁸ etj.

Sipas legjislacionit penal të Kosovë, fillimisht vlen të theksohet se, pas luftës Rregullorja e parë, e cila ka për qëllim ndalimin e trafikimit me njerëz në Kosovë është Rregullorja e UNMIK-ut nr. 2001/4⁹, Kodi i përkohshëm penal i Kosovë viti 2004 neni 139¹⁰, pastaj Kodi Penal i Kosovës në fuqi (2013)¹¹, Ligji për parandalimin dhe luftimin e trafikimit me njerëz dhe mbrojtjen e viktimave të trafikimit¹², si dhe shumë dokumente e strategji të cilat kanë për qëllim parandalimin e trafikimit me njerëz.

1.1 Përkufizimi dhe parimet themelore për luftimin e trafikimit me njerëz

Sipas kodit në fuqi përkufizimi “trafikim me njerëz” do të thotë: “rekrutimi, transportimi, strehimi ose pranimi i personave, përfshirë në shkëmbimin ose transferimin e kontrollit mbi këta persona, me anë të kanosjes ose të përdorimit të forcës apo me forma të tjera të shtrëngimit, rrëmbimit, mashtrimit, lajthimit, keqpërdorimit të pushtetit apo të keqpërdorimit të një pozite të ndjeshme ose me anë të dhënies ose marrjes së pagesave apo përfitimeve për të arritur pëlqimin e personit që ka kontroll mbi personin tjetër, me qëllim të shfrytëzimit”¹³. Mirëpo shprehja “shfrytëzim” “përfshin, por nuk kufizohet në, shfrytëzimin e prostitucionit të tjerëve, pornografisë

⁵ Shih: Council of Europe, The Europe Convention on Human Rights, 20 Janar 1966, In Strasbourg.

⁶ Shih: Budapest Declaration on Public Health & trafficking in Human Beings, 19 - 21 March 2003, in Budapest.

⁷ Shih: Konventa e Këshillit të Evropës për masat kundër trafikimit të qenieve njerëzore, Këshilli i Evropës, Varshavë, 16.05.2005, Seria e Traktateve Evropiane ETS, nr. 197.

⁸ Shih: Directive 2011/36/ EU of the European Parliament and of the Council, 5 April 2011.

⁹ Shih: Rregullore nr. 2001/4 Mbi ndalimin e trafikimit me njerëz në Kosovë, 12 Janar 2001.

¹⁰ Kodi i Përkohshëm Penal i Kosovës, Prishtinë 2004.

¹¹ Kodi Penal i Kosovës, Prishtinë 2013

¹² Ligji për Parandalimin dhe Luftimin e Parandalimin me Njerëz dhe Mbrojtjen e Viktimave të Trafikimit, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr. 34/4 Shtator 2013, Prishtinë.

¹³ Neni 171, paragrafi 6.1 i Kodi Penal i Kosovës, 1 Janar 2013, Prishtinë fq. 87.

ose formave të tjera të shfrytëzimit seksual, lëmshës, shërbimeve ose punës së detyruar, skllavërisë ose veprimeve të ngjashme me skllavërinë, robërisë ose heqjes së organeve apo qelizave”¹⁴.

Fillimisht për të luftuar trafikimin me njerëz duhet t’i kemi parasysh disa parime themelore, të cilat ndihmojnë luftimin e kësaj dukurie kriminale dhe janë paraparë me ligjin në fuqi. Sipas këtij Ligji parimet themelore për luftimin e trafikimit me njerëz janë:

- *“respektimi i të drejtave dhe lirive të njeriut, në veçanti të viktimave të ndjeshme;*
- *njohja e trafikimit me njerëz si vepër penale që prek të drejtat themelore të njeriut, dinjitetin, lirinë dhe integritetin e njerëzve;*
- *pashmangshmërinë e ndëshkimit të trafikantëve me qenie njerëzore;*
- *ligjshmërisë*
- *qasja e lirë në drejtësi, qasje në këshillim ligjor dhe në përfaqësim ligjor pa pagesë, përfshirë për qëllim të parashtrimit të kërkesës për kompensim;*
- *qasje në shërbimet dhe trajtimet mjekësore pa pagesë për dëmet e shkaktuara nga abuzimi i/ose trafikimit,*
- *ndihma dhe mbështetja për viktimën nuk kushtëzohen me gatishmërinë e viktimës për të bashkëpunuar për hetimin, ndjekjen apo gjykimin penal;*
- *ofrimit të sigurisë dhe qasjes së drejtë, të paanshme për viktimat e trafikimit;*
- *përdorimi gjithëpërfshirës të masave parandaluese: ligjore, socio – ekonomike dhe ndërkombëtare;*
- *partneriteteve sociale, bashkëpunimit të autoriteteve, organizatat joqeveritare dhe përfaqësuesit tjerë të shoqërisë civile me organizatat ndërkombëtare;*
- *proporcionaliteti ndërmjet respektimit të të drejtave themelore të viktimave të trafikimit me njerëz dhe kushteve të ndjekjes penale, në mënyrë që nuk shkel të drejtat e të pandehurit;*
- *sigurohet që të gjitha aktivitetet kundër trafikimit me njerëz të kenë parasysh aspektin gjinor, promovimin e barazisë gjinore dhe fuqizimin e viktimave gra dhe vajza;*
- *trajtimit të barabartë të gjitha formave dhe llojeve të trafikimit kombëtar dhe transnacional me njerëz, pavarësisht se a është apo jo i ndërlidhur me krimin e organizuar;*
- *bashkëpunimin e autoriteteve vendore me institucionet e shteteve tjera dhe organizatat ndërkombëtare me qëllim të arritjes së objektivave të parandalimit dhe luftimit të trafikimit me njerëz;*
- *zbatimi i dispozitave të këtij ligji, veçanërisht masave për mbrojtjen e të drejtave të viktimave të trafikuar, bëhet pa diskriminim mbi çfarëdo baze:*

¹⁴ Neni 171, paragrafi 6.2 i Kodi Penal i Kosovës, 1 Janar 2013, Prishtinë fq. 87.

*gjinisë, racës, gjuhës, fesë, mendimit politik apo ndryshe, origjinës sociale apo nacionale, shtetësisë, asocimit, përkatësisë me një pakicë etnike etj*¹⁵.

Përveç parimeve themelore të veprës penale të trafikimit me njerëz dallojmë edhe elementet e veprës penale të trafikimit me njerëz të cilat janë përcaktuar në nenin 171 të Kodit Penal e ato janë: “1. rekrutimi, 2. transportimi, 3. transferimi, 4. strehimi apo pranimi i personave, me anë të kanosjes dhe përdorimit të forcës apo formave të tjera të shtrëngimit, 5. rrëmbimit, 6. mashtrimit, 7. lajthimit, 8. keqpërdorimit të pushtetit apo keqpërdorimit të pozitës së ndjeshme dhe 9. Dhënia apo marrja e pagesave apo përfitimeve për të arritur pëlqimin e personit që ka kontroll mbi personin tjetër, për qëllim të shfrytëzimit”¹⁶.

1.2 Parandalimi dhe luftimi i trafikimit me njerëz

Shoqëria në përgjithësi dhe institucionet shtetërore në veçanti, duke e parë rrezikun e madh të kësaj dukurie kriminale, po marrin masa të vazhdueshme për parandalimin dhe luftimin e saj. Rritja e përnjëhershme, e rasteve të trafikimit me njerëz në Kosovën e pasluftës ka bërë që edhe mas media e organizatat e ndryshme joqeveritare të japin kontributin e tyre në sensibilizim e opinionit për mënyrën e parandalimit dhe luftimin e këtij fenomeni.

Sipas ligjit në fuqi, gjegjësisht neni 6, paragrafi 1 ka përcaktuar institucionet shtetërore, respektivisht autoritetet kompetente për parandalimin dhe luftimin e trafikimit me njerëz, ofrimin e ndihmës dhe mbrojtjes së viktimave.¹⁷

Pa një kontroll të mirëfilltë të kufijve, të Ballkanit në përgjithësi dhe të Kosovës në veçanti, rruga për të parandaluar dhe luftuar këtë dukuri kriminale është më se e vështirë. Mos kontrolli adekuat i këtyre pikave kufitare të vendit e stimulon rritjen dhe zhvillimin e trafikimit.

¹⁵ Neni 4, paragrafët 1.1 – 1.15 të LPLTNjMVT

¹⁶ Neni 5, paragrafët 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9 të LPLTNjMVT

¹⁷ Neni 6, paragrafi 1 i LPLTNjMVT përfshin këto institucione: Ministria e Punëve të Brendshme; Policia e Kosovës; Këshilli Gjyqësor i Kosovës; Ministria e Drejtësisë; Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë; Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal; Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit; Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale; Ministria e Shëndetësisë; Ministria e Punëve të Jashtme; Ministria e Financave; Agjencia për Barazi Gjinore; Prokurori i Shtetit; Gjykatat; Zyra për Mbrojtje dhe Ndhimë Viktimave; Komunat dhe çdo ofruer i shërbimeve në kuadër të këtyre institucioneve, i cili në bazë të këtij ligji apo ndonjë ligji tjetër përkatës është i autorizuar që të merret me parandalimin dhe luftimin e trafikimit me njerëz dhe sigurimin e ndihmës dhe mbrojtjes së viktimave të trafikuar.

“Duke cekur të dhënat se vetëm përmes trekëndëshit Mali i Zi – Kosovë – Serbi kanë kaluar 700 mijë femra (pa përmendur të tjerët), të destinuar për në tregun evropian të prostitucionit (Kallaba 2002)”¹⁸. Gjithashtu vlen të theksohet se kryesisht në Ballkan kemi një numër të konsiderueshëm të rasteve të trafikimit me njerëz të cilat nuk arrihen të identifikohen përmes organeve të cilat kanë për qëllim parandalimin dhe luftimin e kriminalitetit.¹⁹

Neni 9 i ligjit në fuqi parasheh mënyrën e parandalimit dhe luftimit të trafikimit me njerëz ku:

- *“Parandalimi, luftimi dhe mbrojtja e viktimave të trafikuar me njerëz bëhet nga të gjitha autoritetet përfshirë edhe përfaqësuesit e ofruesve të shërbimeve vendore qeveritare duke u bazuar në legjislacionin përkatës në fuqi.*
- *Autoritetet bëjnë identifikimin e viktimave të trafikimit me njerëz kur ka bazë të arsyeshme për të besuar se një person i caktuar është viktimë e trafikimit.*
- *Autoritetet duhet të marrin masat e nevojshme, si edukimi dhe trajnimi, me qëllim të reduktimit të kërkesës që favorizon të gjitha format e shfrytëzimit lidhur me trafikimin me njerëz.*
- *Autoritetet, në bashkëpunim me organizatat përkatëse dhe shoqërinë civile ndërmarrin veprimet e përshtatshme, përfshirë internetin, fushatat informuese dhe të sensibilizimit, programet shkencore dhe edukuese, me qëllim të sensibilizimit të opinionit për trafikimin me njerëz dhe reduktimit të rrezikut që personat e ndryshëm, veçanërisht fëmijët, dhe viktimat e ndjeshme të jenë viktimat të trafikimit.*
- *Autoritetet do të favorizojnë trajnimet e rregullta të zyrtarëve të cilët mund të jenë në kontakt me viktimat apo viktimat e mundshme të trafikimit, përfshirë zyrtarët e policisë, rojat kufitare, zyrtarët e imigrimit, prokurorët publikë, avokatët, anëtarët e gjyqësorit dhe zyrtarët e gjykatës, inspektorët e punës, personeli i kujdesit social, të fëmijëve dhe atij shëndetësor dhe stafi konsullor, por varësisht nga rrethanat vendore, mund të përfshijë edhe grupet tjera të zyrtarëve publikë, të cilët kanë gjasë që gjatë punës së tyre të hasin në viktimat të trafikimit, me qëllim që të mundësohet identifikimi, referimi dhe trajtimi i dinjitetshëm i viktimave të trafikimit me njerëz.*
- *Me qëllim të dekurajimit të kërkesës, dhe rritjes së efikasitetit të parandalimit dhe të luftimit të trafikimit të njerëzve, autoritetet do të ndërmarrin veprimet e nevojshme me qëllim që përdorimi i shërbimeve që*

¹⁸ Lekë Sokoli, Ilir Gëdeshi “ Trafikimi rasti i Shqipërisë” Tiranë, 2006, fq. 16.

¹⁹ Shih: IOM , Needs Assesment: Human Trafficking in the Western Balkans, fq.36,

<http://kosovo.iom.int>

*janë objekt shfrytëzimi të konsiderohen shkelje penale siç përcaktohet me Kodin Penal të Republikës së Kosovës.*²⁰

1.3 Ndjekja penale e trafikuesve me njerëz sipas legjislacionit penal të Kosovës

Zbatimi i masave dhe mjeteve të ndryshme në raport me kryerësit e trafikimit të njerëzve, ndryshon prej një shteti në shtetin tjetër. Karakteri shtrëngues dhe represiv i sanksioneve penale paraqet një rëndësi në procesin e luftimit dhe parandalimit të trafikimit me njerëz. Përveç këtyre sanksioneve ekzistojnë edhe një mori masash dhe veprimesh të tjera preventive²¹.

Sipas Kodit Penal neni 171, paragrafi 1 parasheh që çfarëdo personi që merr pjesë në trafikimin e njerëzve dënohet me gjobë dhe me burgim prej 5 deri në 12 vjet, duke ju referuar këtij paragrafi, paragrafi 3 për organizatorët e trafikimit me qenie njerëzore shqipton dënime më të larta, ku dënimi me gjobë parashihet të jetë 500.000 euro, ndërsa dënimi me burgim prej 7 deri në 20 vjet. Në paragrafin 4 masa të rrepta ndëshkimi parashihen edhe për personat zyrtarë të cilët keqpërdorin pozitën e që në fakt janë të thirrur ta luftojnë këtë dukuri. Dënimet për këtë kategori janë me gjobë dhe me burgim 5 deri në 15 vjet. Mirëpo nëse kryerja e veprës penale, sipas paragrafit 1-4 rezulton me vdekjen e një apo më shumë personave, kryerësi i kësaj vepre dënohet jo më pak se 10 vjet ose me burgim të përjetshëm²². Përveç Kodit Penal të Kosovës, hetimin dhe ndjekjen penale të trafikimit me njerëz e parasheh konkretisht edhe neni 11 i Ligjit mbi trafikimi me njerëz dhe mbrojtjen e viktimave të trafikimit, ku shprehimisht thekson se kur duhet të merren masa për hetimin dhe ndjekjen penale të trafikuesve²³. Përveç këtyre dispozitave, që zbatohen në territorin e Kosovës, ekziston edhe një numër i madh dispozitash ndërkombëtare që në vete ngërthen forma dhe mënyra të ndryshme të ndjekjes penale për kryerësit e kësaj vepre të rëndë penale.

Të gjitha këto do të kenë efekt nëse shteti përmes mekanizmave të tij veprues ndërmerr dhe njëkohësisht zbaton në përpikëri të gjitha masat dhe ndëshkimet që janë paraparë me legjislacionin e Kosovës dhe vetëm në këtë mënyrë ndjekja penale arrin qëllimin e duhur.

²⁰ Neni 9, paragrafët 1 – 6 të LPLTNjMVT

²¹ Dr. Rexhep Gashi, “Trafikimi me njerëz në Kosovë në periudhën e pasluftës” E drejta nr. 3- 4, Prishtinë, fq. 29.

²² Neni 171, paragrafët 1, 3, 4 të KPK-së, 1 Janar 2013, Prishtinë fq. 86

²³ Neni 11 i LPLTNjMVT

2. Viktimat e trafikimit me njerëz

Viktimat, në të shumtën e rasteve, vijnë si pasojë e krimit të organizuar. Sa i përket viktimave të trafikimit me njerëz, kryesisht në të shumtën e rasteve, bien pre e premtimeve boshe nga personat që janë pjesë e grupeve të caktuara kriminale. Këto grupe me qëllim të caktuar inkurajojnë viktimat për një jetë më të mirë, e në fakt këto viktima shndërrohen në sklllevër të tyre. Viktimat e trafikimit me njerëz kryesisht klasifikohen në: trafikimin e femrave, trafikimin e fëmijëve dhe trafikime të tjera respektivisht trafikimi i imigrantëve, emigrantëve dhe trafikimi me organe .

2.1. Femra si viktimë e trafikimit

Trafikimit i femrave si viktimë rezulton njëra prej formave më të shpeshta dhe kyçe të trafikantëve, duke shfrytëzuar gjendjen ekonomike, psikike të saj, trupin dhe bukurinë e brishtë të saj, bën që ky lloj i trafikimit të jetë shumë fitimprurës. “Kushtet e rënda materiale dhe standardet e ulëta janë të pranishme më shumë në vendet të pazhvilluara, të cilat ndodhen në fazën e tranzicionit, ku bën pjesë edhe Kosova”²⁴. Në të shumtën e rasteve “femrat e trafikuar janë të detyruara të pranojnë çfarëdo ofertash për punë të dyshimta nga ndërmjetësuesit dhe trafikues, për shkak të kushteve të vështira materiale, kushteve të rënda të jetesës dhe standardit të ulët. Kjo gjendje i shtyn jo vetëm femrat e rritura të bëhen objekt trafikimi, por në shumë raste i shtynjë edhe prindërit t’i lejojnë, për të mos thënë me vetëdije t’i shesin fëmijët e mitur të gjinisë femërore me qëllim që të sigurojnë kushte për ekzistencë”²⁵.

Për pengimin e trafikimit me femra, si formë e krimit të organizuar, duhen të merren masa të kontrollit, masa këto që për nga natyra mund të jenë të karakterit “formal” dhe “joformal”. Masat e kontrollit të karakterit formal kanë për qëllim inkadrimin e të gjitha institucioneve dhe organeve tjera shtetërore që përmes mekanizmave të tyre të bëjnë parandalimin dhe luftimin e trafikimit me njerëz në përgjithësi²⁶. Zhvillimi i shoqërisë njerëzore, si në aspektin ekonomik, arsimor, emancipues ashtu edhe intelektual, është formë tjerët shumë efektive për të parandaluar dhe luftuar trafikimin me njerëz.

²⁴Dr. Beqir Sadikaj, “Trafikimi i femrave në Kosovë me qëllim prostitucioni, si formë e krimit të organizuar”, “E drejta” nr. 4/2002 Prishtinë, fq 64.

²⁵ Dr.Ragip Halilaj, “Disa karakteristika kriminologjike dhe viktimologjike të trafikimit të femrave”, “E drejta” nr. 1-4/2000, Prishtinë, fq, 40.

²⁶ Po aty. fq.40

2.2. Fëmijët si viktimë të trafikimit

Një formë tjetër e viktimave të trafikimit janë edhe fëmijët, formë kjo sa e rëndë aq e ndjeshme dhe e rrezikshme për çdo shoqëri. Pra, të drejtat dhe liritë e fëmijëve janë të garantuara nga një mori ligjesh e aktesh ndërkombëtare dhe nacionale. Por, e rëndësishmja e kësaj është se sa respektohen këto të drejta dhe sa bëjnë për këto institucionet shtetërore përkatëse. Manipulimi me fëmijët zanafillën e ka qysh në kohët më të hershme, por kjo dukuri kohëve të fundit ka marrë dimension shumë më të gjerë në tërë botën.

Sipas nenit 1 të Konventës mbi të Drejtat e Fëmijëve thuhet: “fëmija është qenie njerëzore që nuk i ka mbushur 18 vjet, po qe se sipas ligjit të vendit në të cilin jeton nuk parashihet fitim i madhore edhe para kësaj moshë”²⁷.

Sipas shumë të dhënave e kërkimeve mbi moshën e viktimave të trafikimit të fëmijëve, nga vendet e ndryshme të botës tregojnë se moshë është e ndryshme, mirëpo në veçanti janë të prekur foshnjat, fëmijët deri në moshën 3 - 4 vjeç por edhe moshat 15 – 16 vjeç²⁸. Duke pasur parasysh gjendjen por edhe vlerën e fëmijës në raport me familjen dhe shoqërinë, të rriturit duhet të jenë të kujdesshëm në trajtimin e tyre në mënyrë që ata të konsiderohen si subjekt i të drejtave, që kanë nevojë për mbrojtje, kujdes dhe ndihmë jo vetëm nga institucionet shtetërore, por edhe nga vetë shoqëria në përgjithësi²⁹.

Sipas raportit të Departamentit të Shtetit të SHBA mbi Trafikimin me Qenie Njerëzore të vitit 2012 thuhet se “Kosova është burim, destinacion dhe ndoshta një vend transit për gratë dhe fëmijët që janë viktimë të trafikimit seksual, dhe fëmijët i nënshtrohen lypjes së detyruar.”³⁰

Sipas ligjit në fuqi, kreu, i V parasheh mënyrën e parandalimit dhe luftimit të trafikimit me fëmijë. Në neni 34 paragrafi 1 thuhet “fëmijët që janë viktimë e trafikimit përfitojnë ndihmë dhe mbrojtje. Interesat më të mira të fëmijës duhet të merren në konsideratë gjatë zbatimit të legjislacionit”³¹ pra me anë të këtij ligji fëmijët gjejnë mbështetje institucionale duke përfituar ndihmë dhe mbrojtje institucionale.

²⁷ Shih: Konventa mbi të Drejtat e Fëmijëve, është aprovuar në 20 nëntor 1989, nga Kuvendi Gjeneral i Organizatës së Kombeve të Bashkuara (OKB).

²⁸ Dr. Ragip Halili, Viktimologjia, Prishtinë 2007, fq. 103.

²⁹ Dr.Haki Demolli, “Shkeljet e të drejtës së fëmijëve për mbrojtje nga puna”, “E drejta “ nr. 4/2003, Prishtinë, fq. 61.

³⁰ Shih: Raporti i Departamentit të SHBA mbi Trafikimin me Qenie Njerëzore, 2012, www.state.gov

³¹ Neni 34, paragrafi 1 i LPLTNjMVT

2.3. Viktimat tjera të trafikimit

Përveç femrave dhe fëmijëve si viktimat të trafikimit kemi edhe viktimat të tjera si imigrantët, emigrantët dhe viktimat e trafikimit me organe. Fjala Imigrim, - imigroj do të thotë vij e vendosem në një vend të huaj për të jetuar e punuar përgjithmonë aty, ndërsa fjala Emigrim, - i / do të thotë mërgim.³² Imigruar dhe emigrojë shpesh përdoren si sinonime, por ka një ndryshim delikat në mes të dyjave. Emigrant është ai që e lë një vend apo rajon për të zgjidhur një tjetër. Ndërsa imigrant është personi që ka shkuar në një vend në të cilin nuk ka lindur, zakonisht për qëndrim të përhershëm. Dallimi në mes të emigrimit dhe imigrimit lidhet me pikën e këndvështrimit se cili është vendi i origjinës dhe cili është vendi i destinacionit. Ju mund të emigroni nga njëri vend, ndërsa imigroni në një vend tjetër. Këto dy kategori të trafikimit kohëve të fundit janë më prezentë, kryesisht për shkak të kushteve të rënda ekonomike. Faktori ekonomik – social ka bërë që të ndikojë në rritjen dhe viktimizimin e shumë personave pa dallim gjinie, moshe e feje. Grupe të ndryshme me qëllim, të përfitimeve materiale, u premtojnë njerëzve në nevojë për një jetë më të mirë duke organizuar bartjen e tyre në mënyrë ilegale, të cilët shoqërohen me dokumentacione false ose edhe pa dokumentacione përkatëse.³³ Kategoria më e pambrojtur nga rrjeti i

³² Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, “Fjalor i shqipes së sotme”, Tiranë 2002, fq. 301, 502

³³ www.kosovopolic.com Sipas një raporti të Policisë së Kosovës thuhet “së më datën 15.11.2013, rreth orës 06:00, Njësia e Hetimeve e Departamentit të Policisë Kufitare ka realizuar një operacion policor në rajonin e Ferizajt, me ç’rast ka arrestuar dy persona të dyshuar me dyshimin e bazuar se kanë kryer vepra penale “kontrabandim me imigrantë” dhe “falsifikim i dokumenteve”. Personat janë E.M. i lindur më 1976 dhe L.B. i lindur më 1973. Bazuar në hetimet preliminare të Policisë së Kosovës personat e dyshuar tashmë të arrestuar, në bashkëveprim dhe në vazhdimësi, me qëllim të përfitimit material, kanë siguruar dhe rregulluar dokumente të ndryshme të falsifikuara, kryesisht viza dhe letërnjoftime të shteteve të ndryshme të Evropës si dhe kanë aranzhuar dërgimin e shtetasve kosovarë në drejtim të shteteve të Bashkimit Evropian, përmes rrugëve ilegale dhe me dokumente të falsifikuara. Si pasojë e veprimeve të tyre kriminale shumë persona kanë pësuar jo vetëm materialisht por edhe fizikisht duke u maltretuar nëpër vendkalimet dhe zonat e ndryshme kufitare. Të gjitha veprimet policore lidhur me këtë rast janë kryer nën autorizimin e prokurorit përkatës dhe me autorizimin e tij të dyshuar dërgohet në mbajtje për të vazhduar me procedurat tjera hetimore.

trafikimit me njerëz rezultojnë të jenë emigrantët dhe imigrantët. Ata në të shumtën e rasteve nuk trajtohen si viktime, ndërsa për këtë kategori të rrezikuar nuk merr përgjegjësi askush.

Përveç këtyre dy kategorive kemi edhe kategoria e trafikimit me organe, i cili në Kodin penal të Kosovës është paraparë në nenin 265. Ky nen është i përbërë prej 8 paragraf të cilat e ndalojnë transplantimin e kundërligjshëm dhe trafikimin e organeve dhe qelizave njerëzore. Gjithashtu janë përfshirë llojet e dënimeve dhe në ato raste kur kemi dënimet me burgim është e paraparë kohëzgjatja e dënimit.³⁴

3. Ndhimja dhe mbrojtja e viktimave të trafikimit

Njëra prej formave më të kërkuara, sidomos nga ana e viktimës, është edhe ndihma dhe mbrojtja e tyre. Mënyra se si duhet të ofrohet ndihma dhe mbrojtja e tyre është e përcaktuar edhe me ligjin në fuqi respektivisht në kreun IV. Edhe përkundër institucioneve shtetërore, të cilat e zbatojnë këtë ligj dhe KP në përgjithësi me vullnetin e mirë të shoqërisë janë themeluar shoqata të ndryshme të cilat ofrojnë ndihma të ndryshme dhe mbrojtje viktimave të trafikimit.

Ndhimja dhe mbrojtja e viktimave të trafikimit shihet si prioritet edhe për aktet ndërkombëtare të cilat kërkojnë një trajtim të duhur e sidomos kur kemi të bëjmë me viktimën në cilësinë e dëshmitarit. Sjelljet adekuate e personave zyrtar ndaj viktimave të trafikimit hap një tjetër mundësi të bashkëpunimit për të zbuluar kryerësit e kësaj vepre penale apo këtyre grupeve kriminale.³⁵

Sipas këtij raporti po shohim se viktimat bien pre e abuzimeve më çnjerëzore, keqtrajtohen dhe diskriminohen në format më mizore. Sipas shumë të dhënave të tjera shumë viktime humbin jetën, gjatë insistimit të tyre, për të hyrë eventualisht për t'u vendosur në një vend tjetër, p.sh siç është rasti i Shqipërisë, ku me datën 9 janar 2004 humbën jetën 21 shqiptarë në ujërat e Adriatikut, të cilët ishin nisur drejt brigjeve të Italisë dhe 8 të tjerë ende konsiderohen të zhdukur. Ndërkohë për tragjedinë e 9 janarit në Shqipëri janë dënuar 5 persona me gjithsej 115 vjet burgim. Vazhdimisht hasim në dëshirën e njerëzve për një jetë më të mirë e që në fakt, në të shumtën e rasteve, kjo dëshirë ju këmbëhet me humbjen e lirisë, siç është rasti me kosovarët gjatë muajit korrik 2013, ku mijëra prej tyre e lëshuan Kosovën drejt ndonjërit vend të Evropës Perëndimore, e në fakt ata përfunduan në burgjet dhe kampet e Hungarisë e disa të tjerë më "fatlum" në tendat e Francës.

³⁴ Neni 265, paragrafët 1 - 8 të KPK-së, 1 Janar 2013, Prishtinë fq. 134.

³⁵ Shih: OSCE, A Legal Analysis of Trafficking in Persons Cases in Kosovo, October 2007, fq.16, www.humantrafficking.org

3.1. Mbrojtja e të drejtave të viktimave të trafikimit

Ligji për parandalimin dhe luftimin e trafikimit me njerëz dhe mbrojtjen e viktimave të trafikimit ka një qasje të drejtë dhe konkrete, lidhur me ndihmën dhe mbrojtjen e të drejtave të viktimave duke përfshirë një mori institucionesh dhe organizatash të ndryshme për t'iu dalë në ndihmë kësaj kategorie. P.sh. sipas nenit 20 paragrafi 1 “viktimave të trafikimit me njerëz u jepet mbrojtje dhe ndihmë nga autoritetet e përcaktuara në nenin 6 të këtij ligji, në kuadër të kompetencave të tyre dhe në pajtim me këtë ligj dhe akte të tjera normative.”³⁶ Gjithashtu në pajtimi me Kodin e Procedurës Penale neni 20 paragrafi 2 parasheh të drejta themelore për viktimat e trafikimit. Sipas këtij neni këto janë të drejtat e parapara:

- *“të drejtën në informim mbi rrjedhën e procedurës si dhe për të gjitha të drejtat që i takojnë sipas këtij ligji dhe legjislacionit tjetër në fuqi.*
- *të drejtën për tu trajtuar si palë në procedurë;*
- *të drejtën për qasje në shërbime ligjore pa pagesë;*
- *të drejtën për shërbime të përkthimit me shkrim dhe gojor, gjatë të gjitha fazave të procedurës, në gjuhë në të cilaën ai/ajo e kupton;*
- *të drejtën në mbrojtje për viktimat dhe dëshmitarët, dhe në raste të caktuara edhe për familjet e tyre, të cilat ballafaqohen me kërcnime apo frikësime në përputhje me Ligjin për Mbrojtjen e Dëshmitarëve;*
- *të drejtën për privatësi dhe konfidencialitet;*
- *të drejtën në parashtrimin e mjeteve juridike, përfshirë edhe ndihmën juridike nëkëtë çështje;*
- *të drejtën në strehim të përkohshëm;*
- *të drejtën në një periudhë reflektimi prej tridhjetë (30) deri në nëntëdhjetë (90) ditësh me qëllim të rimëkëmbjes;*
- *të drejtën në ndihmë mjekësore, psikologjike, dhe shërbime për mirëqenie sociale, pagesë, siç mund të jetë e nevojshme për t'i përmbushur nevojat e tyre dhe në pajtim me legjislacionin në fuqi;*
- *të drejtën e pjesëmarrjes në seancat mbi caktimin e dënimit apo informimin mbi vendimet lidhur me dënimin;*
- *të drejtën ,bi informimin mbi lirimin apo arratisjen e të pandehurit nga qendra e paraburgimit”³⁷.*

Përveç institucioneve kombëtare që bëjnë përpjekje të vazhdueshme për mbrojtjen e të drejtave të këtyre personave kontribut të veçantë kanë edhe institucionet ndërkombëtare që me anë të mekanizmave të tyre mbrojnë të drejtat e viktimave të trafikimit.

³⁶ Neni 20, paragrafi 1 i LPLTNjMVT

³⁷ Neni 20, paragrafi 2 i LPLTNjMVT

3.2. Rehabilitimi dhe Riintegrimi i viktimave të trafikimit

Rehabilitimin dhe riintegrimi paraqet një tjetër formë shumë të rëndësishme për viktimat e trafikimit. Trajtimi i këtyre viktimave duhet të ketë parim kryesor risocializimin e këtyre personave me qëllim që ata t'i kthehen jetës së përditshme dhe të jetojnë të lirë e pa ngarkesa aq sa munden.

Rehabilitimin dhe riintegrimi viktimave të trafikimit e ka paraparë edhe ligji në fuqi, ku në nenin 21 thuhet “rehabilitimi i viktimave të trafikimit me njerëz bëhet me qëllim të rehabilitimit dhe rikthimit të tyre në jetën normale, duke përfshirë dhënien e ndihmës mjekësore, psikologjike, juridike dhe materiale.” Ndërsa, neni 22 parashihet “riintegrimin e viktimave të trafikimit me njerëz që bëhet pas rehabilitimit me qëllim të përfshirjes së suksesshme shoqërore të viktimave të trafikimit me njerëz, në jetë normale dhe të lirë, duke ofruar qasje adekuate në shërbime edukuese, trajnime profesionale, mundësi për banim të përhershëm dhe të sigurt dhe pavarësi financiare përmes ofrimit të mundësive të ndryshme për (vete) punësim.”³⁸

Përveç institucioneve shtetërore për rehabilitimin dhe riintegrimin e viktimave të trafikimit meritë të veçantë kanë edhe shoqatat dhe qendrat e ndryshme. Njëra ndër to është edhe Qendra për mbrojtjen e viktimave dhe parandalimin e trafikimit të qenieve njerëzore me seli në Prishtinë (MVPT), e cila deri në fund të vitit 2013 ka rehabilituar 600 viktimat të trafikimit të qenieve njerëzore. Kjo qendër i këshillon viktimat e trafikuarat lidhur me procesin e rehabilitimit dhe riintegrimin të tyre në shoqëri, në bazë të përvojës së tyre tregojnë se viktimat në fjalë i janë nënshtruar dhunës së madhe psikologjike duke u abuzuar, shantazhuar aq shumë sa që e humbin plotësisht identitetin e tyre. Në situata të tilla duhet shumë kohë dhe punë që këta persona ta kthejnë besimin tek njerëzit në përgjithësi.³⁹ Grupet kriminale, gjegjësisht personat e këtyre grupeve gjatë kryerjes së formave të ndryshme të kriminalitetit të organizuar, përdorin forma dhe metoda të ndryshme ndaj viktimës si p.sh. kanosje, dhunë fizike e psikike me qëllim të jetësimit të veprimtarisë së tyre kriminale.⁴⁰ E gjitha kjo ndikon negativisht dhe e zgjat dukshëm rrugën drejt rehabilitimit dhe riintegrimin të viktimës.

³⁸Neni 21, 22 i LPLTNjMVT

³⁹www.16days-noviolence-ks.com

⁴⁰Mr.sc. Bajram Ukaj, “Gjendja e krimit të organizuar në Kosovë dhe legjislacionit penal”, “E drejta” nr. 4/2002, Prishtinë, fq.73.

3.3. Kompensimi i viktimave të trafikimit

E drejta e kompensimit, respektivisht “dëmshpërblimit” për viktimat e trafikimit është e drejtë e pakontestueshme si në nivelin vendor ashtu edhe në atë ndërkombëtar.

Në nivel vendor, kompensimi i viktimave të trafikimit është paraparë, edhe në kreun VI të ligjit përkatës, ku në nenin 39 paragrafi 1 thuhet: “viktimat e trafikimit, përfshirë edhe viktimat fëmijë, kurdo që është e mundur, marrin kompensimin në mënyrë që të bëhet riintegrimi dhe rimëkëmbja e plotë e tyre. Procedurat për marrjen dhe zbatimin e kompensimit duhet të jenë të qasshme për fëmijët.”⁴¹ Në kuadër të këtij ligji përfshihen të gjitha format dhe mënyrat e kompensimit për viktimat e trafikimit e për rrethana të caktuara dallojmë edhe kompensimin nga shteti.

Në nivelin ndërkombëtar sipas një raporti të Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE) “E drejta e personave të trafikuar për dëmshpërblim përforcohet nga Konventa e Këshillit të Evropës mbi Veprimin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore (KKEVTQNJ), e cila parashikon të drejtën për të kërkuar dëmshpërblim nga trafikanti si për dëmin moral, ashtu edhe për atë material. Ajo gjithashtu parashikon të drejtën e përfitimit nga një skemë shtetërore dëmshpërblimi, duke iu referuar modelit të paraqitur nga Konventa Evropiane për Dëmshpërblimin e Viktimave të Krimeve të Dhunshme (KEDVKDH). Në konventë vihet më shumë theksi tek të drejtat ndihmëse, si ndihma ligjore falas, të cilat e bëjnë dëmshpërblimin një mundësi efektive dhe praktike. Megjithatë, e drejta për dëmshpërblim nga shteti është e kufizuar dhe jepet vetëm në rrethana të caktuara. KKEVTQNJ e kufizon dëmshpërblimin nga shteti vetëm për rastet e dëmit material, ku vepra penale ka qenë veprim i qëllimshëm dhune që ka rezultuar në dëmtime fizike ose mendore. Megjithatë, e drejta për dëmshpërblim nga shteti është e kufizuar dhe jepet vetëm në rrethana të caktuara. KKEVTQNJ e kufizon dëmshpërblimin nga shteti vetëm për rastet e dëmit material, ku vepra penale ka qenë veprim i qëllimshëm dhune që ka rezultuar në dëmtime fizike ose mendore.”⁴²

⁴¹ Neni 39, paragrafi 1 i LPLTNjMVT

⁴² www.osce.org, “Dëmshpërblimi për personat e trafikuar dhe të shfrytëzuar në rajonin e OSBE-së “ 2008.

Sado që këto dy nivele insistojnë për një kompensim sa më të drejtë e cilësore, përjetimet dhe gjendja e tyre shpirtërore është e pakompezueshme.

4. Statistikat e personave të dënuar dhe viktimave të trafikimit me njerëz dhe veprat tjera lidhur me trafikim në Kosovë gjatë vitit 2011 – 2012

Duke u bazuar në statistikave të përgjithshme vërejmë se numri më i madh i veprave penale kryhet nga kryerësit e gjinisë mashkullore, përfshirë edhe veprën penale të trafikimit me njerëz. Kështu, sipas të dhënave nga Enti i Statistikave të Kosovës, për periudhën 2011 -2012, personat e dënuar për trafikim me njerëz dhe veprat tjera penale, lidhur me trafikimin e njerëzve sipas gjinisë dhe nacionalitetit kishte ecurinë si në vijim:⁴³

Tabela nr.1. Personat e dënuar sipas veprave penale, gjinisë dhe nacionalitetit në Gjykatat e Qarkut – Kosovë

Të gjitha Gjykatat e Qarkut		Për vitin 2011 – 2012										
Përmbajtja e nenit dhe e kreut të LPK-së, KPK-së dhe ligjeve e rregulloreve të aplikueshme në Kosovë		Numri i të dënuarve	Gjinia e të dënuarve		Nacionaliteti i të dënuarëve							
Neni	Përmbajtja e nenit		Meshkuj	Femra	Shqiptarë	Serbë	Malazet	Bosnjakë	Turq	Romë, Egjiptas, Ashkalimive	Të huaj	Të Tjerë
KREU XIV	VEPRAT PENALE KUNDËR TË DREJTËS NDËRKOMBËTARE											
138 KPK	Kontrabandimi me emigrantë	23	23	-	21	-	-	-	-	-	2	-
138, 332 KPK	Kontrabandimi me emigrantë dhe vepra penale falsifikimi i dokumenteve	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-
139 KPK	Trafikimi me njerëz	30	25	5	28	1	-	-	-	-	1	-

⁴³ Shih: Statistikat e Jurisprudencës për personat madhor për periudhën 2011-2012, Enti i Statistikës së Kosovës, Prishtinë

139/2/1-20 KPK	Kryerja e v.p. në tentativë e trafikimit me njerëz nën moshën 18 vjeçare	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
139.1-23 KPK	Bashkëpjesëmarrje në trafikim me njerëz	4	3	1	4	-	-	-	-	-	-	-
139.2-23 KPK	Bashkëpjesëmarrje në trafikim me njerëz nën moshën 18 vjeçare	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-
139/2/1, 193/4/1/2- 20 KPK	Trafikim me njerëz nën moshën 18 vjeçare dhe v.p. tentim i dhunimit të personit të mitur	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
139/2/1,- 20-23 KPK	Bashkëkryerje e v.p. në tentativë e trafikimit me njerëz nën moshën 18 vjeçare	2	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-
139/2/1,- 198/1/ KP	Trafikimi me njerëz nën moshën 18 vjeçare dhe v.p. keqpërdorimi seksual i personave nën moshën 16 vjeçare	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
139,229 KPK	Trafikimi me njerëz dhe v.p. Blerje, posedim, shpërndarje dhe shitje e paautorizuar e narkotikëve të rrezikshëm dhe e substancave psikotropike	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
138-23 KPK	Bashkëkryerja e v.p. Kontrabandimi me emigrantë	18	16	2	16	-	-	-	2	-	-	-
138,253-23 KPK	Bashkëkryerje e v.p. Kontrabandimi me emigrantë dhe v.p. vjedhje e	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
138,328-23 KPK	Bashkëkryerje e v.p. Kontrabandimi me emigrantë dhe v.p. posedimi i armës pa leje	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-
139-23	Bashkëkryerje e v.p. trafikimi me njerëz	38	35	3	38	-	-	-	-	-	-	-
139,201-23 KPK	V.p. trafikimi me njerëz nën moshën 18 vjeçare dhe bashkëkryerja e v.p. mundësimi i prostitucionit	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
139,328-23 KPK	V.p. trafikimi me njerëz nën moshën 18 vjeçare dhe bashkëkryerja e v.p. posedimi I armës pa leje	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rr.UN. 2001/04	RREGULLORE PËR NDALIMIN E TRAFIKIMIT TË PERSONAVE NË KOSOVË											
Rr.Un. 2001/04	Vepra penale e trafikimit të personave	14	14	-	13	1	-	-	-	-	-	-
Rr.un. 2001/04,23	Bashkëkryerja në kryerjen e v.p. të trafikimit të personave	7	6	1	4	2	-	-	-	-	1	-

Në bazë të të dhënave, sa i përket gjinive, shumë më i lartë rezulton të jetë numri i gjinisë mashkullore në përfshirjen e veprës penale të trafikimit me njerëz. Karshi kësaj vërejmë edhe faktin që nacionaliteti shqiptar të ketë pjesën dërmuese të rasteve, pasi që shumica e popullsisë në territorin e Kosovës i takojnë nacionalitet shqiptar.

139/2/1-20 KPK	Kryerja e v.p në tentativë e trafikimit me njerëz nën moshën 18 vjeçare	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
139.1-23 KPK	Bashkëpjesëmarrje në trafikim me njerëz	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
139.2-23 KPK	Bashkëpjesëmarrje në trafikim me njerëz nën moshën 18 vjeçare	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
139/2/1, 193/4/1/2- 20 KPK	Trafikim me njerëz nën moshën 18 vjeçare dhe v.p. tentim i dhunimit të personit të mitur	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
139/2/1,- 20-23 KPK	Bashkëkryerja e v.p. në tentativë e trafikimit me njerëz nën moshën 18 vjeçare	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
139/2/1,- 198/1/ KP	Trafikimi me njerëz nën moshën 18 vjeçare dhe v.p. Keqpërdorimi seksual I personave nën moshën 16 vjeçare	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
139,229 KPK	Trafikimi me njerëz dhe v.p. Blerje, posedim, shpërndarje dhe shitje e paautorizuar e narkotikëve të rrezikshëm dhe e substancave psikotropike	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
138-23 KPK	Bashkëkryerja e v.p. Kontrabandimi me emigrantë	18	-	-	-	-	-	-	-	3	4	7	-	-	-	-	-	4	-	-

138,253-23 KPK	Bashkëkryerje e v.p. Kontrabandimi me emigrantë dhe v.p. vjedhje e rëndë	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1		-	-	-	-	-	-	-	-
138,328-23 KPK	Bashkëkryerje e v.p. Kontrabandimi me emigrantët dhe v.p. posedimi i armës pa leje	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
139-23	Bashkëkryerje e v.p. trafikimi me njerëz	38	-	-	-	-	-	-	1	12	16	7	-	-	-	-	-	2	-	-
139,201-23 KPK	V.p. trafikimi me njerëz nën moshën 18 vjeçare dhe bashkëkryerja e v.p. mundësimi i prostitucionit	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
139,328-23 KPK	V.p. trafikimi me njerëz nën moshën 18 vjeçare dhe bashkëkryerja e v.p. posedimi i armës pa leje	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rr.UN. 2001/04	RREGULLORE PËR NDALIMIN E TRAFIKIMIT TË PERSONAVE NË KOSOVË																			
Rr.Un. 2001/04	Vepra Penale e Trafikimit të Personave	14	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rr.un. 2001/04,23	Bashkëkryerja në kryerjen e v.p. të Trafikimit të Personave	7	-	-	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-

Sipas tabelës nr. 2 shohim numrin e personave të dënuar për veprën penale të trafikimit me njerëz dhe për veprat e tjera penale lidhur me trafikimin e njerëz, të paraparë në nenin 139 të Kodit Penal të Kosovës⁴⁴ dhe në dy raste të tjera kemi të bëjmë me rregulloren e UNMIK-ut 2001/4. Sipas kësaj tablele vërejmë se për veprën penale trafikim me njerëz dhe vepra të tjera penale të trafikimit me njerëz prej numrit të përgjithshëm 153 personave, me gjobë janë dënuar 17 persona, me 2 – 6 muaj janë dënuar 7 persona, me 6 – 12 muaj 46 persona, me 1 – 2 vjet janë dënuar 34 persona, 2 – 5 vjet 39 persona, 5 – 10 vjet 2 persona, me kusht janë dënuar 8 persona.⁴⁵

TABELA nr. 3. Numri i personave të dënuar në Gjykatat e Qarkut sipas gjinisë për veprën penale të trafikimit me njerëz në Kosovë gjatë periudhës 2011 -2012

Numri i të dënuarve	Meshkuj	%	Femra	%
153	139	90.8	14	9.2

Tabela nr.3 tregon numrin e përgjithshëm të personave të dënuar për vitin 2011 – 2012 nga të gjitha gjykatat e qarkut që funksionojnë në territorin e Republikës së Kosovë se 90.8 % i takojnë gjinisë mashkullore dhe vetëm 9.2 % i takojnë gjinisë femërore.⁴⁶

TABELA nr. 4. Numri i personave të dënuar në gjykatat e qarkut sipas përkatësisë kombëtare për veprën penale të trafikimit me njerëz në Kosovë gjatë periudhës 2011 -2012

Numri dhe përqindja e personave të dënuar sipas përkatësisë kombëtare							
Shqiptarë	Serbë	Malazezë	Boshnjakë	Turq	Romë, Egjiptianë Ashkali	Të huaj	Të tjerë
141	4	-	-	2	-	6	-
92.2	2.6 %	-	-	1.3 %	-	3.9 %	-

⁴⁴ Të gjitha këto të dhëna statistikore e kanë për bazë Kodin Penal të Kosovës i cili ka hy në fuqi me 6 prill 2004, pasi që Kodi i ri Penal i Kosovës ka hy në fuqi me 01 janar të 2013

⁴⁵ Shih: Statistikat e Jurisprudencës për personat madhorë për periudhën 2011-2012, Enti i Statistikës së Kosovës, Prishtinë

⁴⁶ Po aty.

%							
---	--	--	--	--	--	--	--

Nga të dhënat e tabelës nr. 4 shihet qartë se pjesëmarrja e nacionalitetit shqiptar në kryerjen e kësaj vepre penale është mjaft i lartë. Prej 153 rasteve të personave të dënuar, 141 persona respektivisht 92.2 % i takojnë nacionalitetit shqiptar, 4 persona apo 2.6% i takojnë nacionalitetit serb, 2 persona apo 1.3% nacionalitetit turk dhe 6 persona apo 3.9% i takojnë kategorisë së huaj. Në njëërën anë numri i madh i pjesëmarrësve të komunitetit shqiptar në kryerjen e kësaj vepre penale është i kuptueshëm pasi që pjesa dërrmuese e territorit të Kosovës është i banuar me shqiptarë e në anën tjetër ky numër është shqetësues edhe kundrejt angazhimeve të vazhdueshme për parandalimin e kësaj dukurie negative të institucioneve vendore.

Përveç të dhënave për personat e dënuar, në tabelën e mëposhtme kemi të dhënat e viktimave, respektivisht përkatësinë kombëtare të tyre. Kjo tabelë pasqyron numrin e përgjithshëm të viktimave të identifikuara në Republikën e Kosovës gjatë viteve 2011 – 2012, ku prej 93 rasteve sa janë të evidentuara, 64 viktima janë kosovare, 23 viktima janë moldave, 2 viktima janë shqiptare, 3 viktima serbe dhe 1 viktimë hyn në kategorinë e tjera.⁴⁷

TABELA nr. 5. Numri i viktimave sipas përkatësisë kombëtare për veprën penale të trafikimit me njerëz në Kosovë gjatë periudhës 2011 -2012

Vitet	Kosovare	Moldave	Shqiptare	Serbe	Tjera
2011	35	-	1	3	-
2012	29	23	1	-	1
TOTALI	64	23	2	3	1

Sipas raportit vjetor të Policisë së Kosovës, respektivisht Departamentit të Hetimeve gjatë viteve 2011-2012 vepra penale e trafikimit me njerëz dhe veprave të tjera, lidhur me të në vitin 2012 ka treguar një rritje të lehtë në krahasim me vitin 2011⁴⁸.

⁴⁷ Shih: Qeveria e Kosovës, Strategjia Shtetërore për Migrim dhe Plani i Veprimit 2013-2018, Shtator 2013, Prishtinë

⁴⁸ Shih: Raporti Vjetor 2012 i Policisë së Kosovës, www.kosovopolic.com

TABELA nr. 6. Numri dhe krahasimi i veprës penale të trafikimit me njerëz dhe veprave të tjera, lidhur me trafikim sipas Departamentit të Hetimeve të Policisë së Kosovës gjatë viteve 2011 -2012

Vepra penale	2011	2012	Krahasimi
Kontrabandim me migrantë	04	09	125%
Marrje me prostitucion	17	18	124%
Trafikimi me njerëz	28	34	21%
Mundësim i prostitucioni	11	28	155

Përfundimi

Trafikimi me njerëz dita-ditës po bëhet prej krimeve më serioze në vend. Parandalimi dhe luftimi i kësaj dukurie duhet të zërë vend të rëndësishëm në të gjitha ato institucione shtetërore që kanë për qëllim sigurinë e qytetarëve në raport me krimin e organizuar. Edhe përkundër faktit që në Kodin Penal të Kosovës dhe në ligjin përkatës është përcaktuar qartë mënyra e parandalimit dhe ndëshkimi i atyre që e kryejnë këtë vepër penale, në praktikë numri i tyre është çdo ditë në rritje. Në këtë rast shtrohet pyetja se a po bëjnë sa duhet organet kompetente për parandalimin e kësaj dukurie apo ndëshkimi i tyre po bëhet në afatin kohor minimal e shpeshherë edhe me gjobë. Sa më të ashpra të jenë dënimet dhe politikat ndëshkimore aq më i vështirë do të jetë realizimi i planeve të këtyre grupeve kriminale.

Duke u nisur nga të dhënat zyrtare, respektivisht nga të dhënat e Policisë së Kosovës dhe Entit të Statistikave të Kosovës vërehet qartë se në njërën anë ndër vite kemi rritje të numrit të trafikantëve e në anën tjetër shumica e personave që bëjnë trafikim me qenie njerëzore apo edhe ndihmojnë në kryerjen e kësaj veprë penale marrin dënime relativisht të ulëta. Andaj, mendojmë se më ashpërsimin e dënimeve dhe politikave ndëshkimore mbase do të kemi rezultate më pozitive në rrugën drejt parandalimit dhe luftimit të trafikimit me njerëz.

Karshi masave ndëshkuese rëndësi të veçanta ka edhe trajtimi dhe risocializimi i viktimave të trafikimit në shoqëri. Edhe përkundër dispozitave për mbrojtjen e viktimave që janë paraparë në ligjin përkatës, shoqëria është ajo që duhet t'i largojë paragjykimet dhe ta pranojë viktimën, ashtu siç është duke i dhënë përkrahje për një jetë të re, për një riintegrim të saj. Pa përkrahjen e institucioneve në njërën anë, dhe shoqërisë në anën tjetër, vështirë se viktima do të arrijë t'i kthehet normalitetit.

Mr.sc. Emine Abdyli**

Human Trafficking and the Protection of the Victims of Trafficking

Summary

The phenomenon of human trafficking is considered to be one of the most serious crimes which appears as a modern form of slavery and violates in most brutal way basic human rights, the rights which are guaranteed both with local and international law. Human trafficking in Kosovo is a phenomenon which has started to increase especially after the war of 1999.

Analysis and treatment of this phenomenon requires a special attention because of its complex nature and remains a challenging task for government authorities and researchers of this criminal phenomenon. Regardless of numerous efforts and initiatives carried out by Kosovo institutions together with international institutions which act in this country for building awareness of the society, the level of this phenomenon remains high.

Human trafficking, as an organized crime, is an issue with global dimensions. Despite the fact that countries in transition with a high rate of poverty and underdeveloped economy are distinguished in various international reports, human trafficking as a negative phenomenon is present in more sophisticated forms even in developed countries. From the historical aspect, the phenomenon of human trafficking is considered to have its roots in ancient times but the form and method of its application has changed over time.

The treatment of this topic and prevention of this phenomenon should take an important place in all the institutions the aim of which is to offer security for citizens. Despite the fact that in the Penal Code of Kosovo and the relevant law prevention and punishment of those who commit this act is clearly specified, in practice their number is increasing every day. In this case the question arises whether relevant authorities are doing enough to prevent this phenomenon or its perpetrators are being punished in a minimal time period and most of the time with fines. The more harsh penalties and punishment policies are, the more difficult will be execution of the plans from these criminal groups. Therefore, we believe that with tougher penalties and punishment laws perhaps we will have more positive results on the road towards prevention of human trafficking.

** The author is a candidate for Dr.Sc. of criminal science at the University of Pristina, Faculty of Law and assistant in history – sociology.